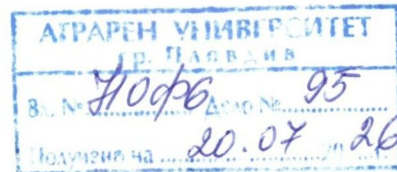

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен “доктор” по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност Икономика и управление (селско стопанство)

Автор на дисертационния труд: Петър Асенов Казаков, задочен докторант към катедра „Икономика” при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: ВЛИЯНИЕ НА ЦЕНТРОВЕТЕ ЗА ВЪРХОВИ ПОСТИЖЕНИЯ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО НА БИОИКОНОМИКАТА В ЕВРОПА

Рецензент: проф. д-р Надежда Благоева, Аграрен университет, област на висше образование 3 Социални, стопански и правни науки професионално направление 3.8 Икономика, научната специалност Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка, определена за член на научното жури със заповед № РД-16-736/8.06.2026 год. от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема.

Темата на дисертационния труд „Влияние на центровете за върхови постижения върху развитието на биоикономиката в Европа“ се отличава с висока актуалност и значимост както в научно-теоретичен, така и в практико-приложен аспект. Нейната актуалност се определя от нарастващата необходимост европейските икономики да осъществят преход към устойчиви, ресурсно ефективни и нисковъглеродни модели на развитие, основани на рационалното използване на възобновяеми биологични ресурси, технологичните иновации и принципите на кръговата икономика.

В условията на задълбочаващи се климатични промени, ограниченост на природните ресурси, загуба на биологично разнообразие и засилена зависимост от внос на енергийни ресурси и суровини биоикономиката придобива стратегическо значение за Европейския съюз. Тя обхваща широк кръг взаимосвързани дейности като земеделие, горско стопанство, рибарство, хранително-вкусова промишленост, биотехнологии, производство на биоматериали и биоенергия, които създават възможности за съчетаване на икономическия растеж с екологичната устойчивост и социалното сближаване. Особено важно е нейното значение за развитието на селските и по-слабо развитите региони, в които биологичните ресурси, научният потенциал и местното предприемачество могат да бъдат превърнати в източник на една по-висока добавена стойност и качествена заетост.

В този контекст центровете за върхови постижения изпълняват ролята на ключови елементи на иновационните екосистеми. Те концентрират научна експертиза, изследователска инфраструктура и висококвалифициран човешки капитал, като същевременно създават

условия за взаимодействие между университети, научни организации, предприятия, публични институции и други заинтересовани страни. Чрез провеждането на интердисциплинарни научни изследвания, трансфера на знания и технологии, създаването на иновации и подготовката на специалисти тези структури могат да ускорят превръщането на научните резултати в приложими решения за биоикономиката.

Актуалността на изследването се засилва и от необходимостта да бъде оценен реалният принос на центровете за върхови постижения за икономическото и общественото развитие. Значителните публични инвестиции в научна инфраструктура и изследователски капацитет поставят въпроса доколко тези центрове генерират измерими резултати като например научни разработки, патенти, технологични решения, партньорства с бизнеса, нови предприятия, заетост и добавена стойност и в каква степен подпомагат разпространението на иновациите между секторите и регионите. Поради това анализът на тяхното въздействие има значение не само за развитието на научното познание, но и за повишаването на ефективността на политиките и инструментите за публично финансиране.

Особена научна значимост има европейското измерение на темата. Различията между държавите и регионите по отношение на научния капацитет, иновационната активност, наличната инфраструктура и степента на развитие на биоикономиката предполагат нееднакви възможности за използване на потенциала на центровете за върхови постижения. Изследването на тези различия позволява да бъдат установени успешни модели, фактори за ефективност и ограничения пред трансфера на знания, както и възможности за преодоляване на териториалните и иновационните дисбаланси в Европа.

Предвид изложеното считам, че избраната тема е навременна, обществено значима и перспективна за научно изследване. Тя е насочена към важен и все още недостатъчно изследван проблем, а именно връзката между концентрацията на научноизследователски капацитет в центровете за върхови постижения и конкретните резултати от развитието на биоикономиката. Разработването ѝ създава предпоставки за формулиране на обосновани изводи и практически препоръки относно по-ефективното интегриране на науката, иновациите, бизнеса и публичните политики в подкрепа на устойчивото развитие на европейската биоикономика.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Основна **цел** на настоящия дисертационен труд е да анализира ролята на центровете за върхови постижения в развитието на биоикономиката в Европа, като се оцени тяхното влияние върху иновационната система и се изведат насоки за стратегическо развитие, с фокус върху Центъра за растителна системна биология и биотехнологии (ЦРСББ) в България.

За постигането ѝ авторът си е поставил девет **изследователски задачи**, които следват в логична последователност. В основната си част те са свързани с анализ специфичните особености на биоикономиката, основните стратегически документи, свързани с нея, оценка въздействието на центровете за върхови постижения върху регионалното и националното развитие, в частност задълбочен анализ на Центъра за растителна системна биология и биотехнологии (ЦРСББ) в България.

За постигането на своята цел и решаването на изследователските задачи докторантът е използвал набор от разнообразни **методи** и подходи, сред които се отличават: Case study анализ, документален анализ на стратегически, програмни и институционални документи, полуструктурирани интервюта с ключови участници и анкетно проучване.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Дисертационният труд е формулиран в логична последователност. В структурно отношение съдържа увод, четири глави, заключение, изводи и препоръки, литературни източници. Отделните глави не са балансирани с изключителен превес най-вече на втора и трета глава. За по-доброто онагледяване и визуализация на своя труд авторът е използвал 38 фигури и 32 таблици. Всички те способстват не само за доброто графично онагледяване, но и по-лесно възприемане съдържанието на настоящия труд, представен в значим обем от общо 223 на брой страници.

Сентенцията на своя труд докторантът излага в своя автореферат, където последователно и с необходимата лекота са систематизирани основните моменти от дисертационния труд. Той е разработен в обем от 43 страници. Изготвен в пълно съответствие с утвърдените изисквания за неговото структуриране, като включва всички задължителни компоненти. В него последователно са представени актуалността на темата, обектът и предметът на изследване, целта и поставените задачи, използваната методология, структурата на разработката, справка за научните и научно-приложните приноси, списък на публикациите.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

В уводната част на своя дисертационен труд авторът последователно поставя целта на своето изследване, която да реализира с определения набор от изследователски задачи. Правилно са дефинирани предмета и обекта на изследване, както и методите на изследване.

Първа глава е теоретична и е посветена на теоретичните и концептуални основи на биоикономиката и ролята на центровете за върхови постижения. Разгледана последователно е същността, еволюцията, направленията, нормативната рамка за развитие на биоикономиката, освен това е разгледана ролята на Центровете за върхови постижения за развитието на биоикономиката. В края на тази глава е описана методологическата рамка на изследването.

Втора глава е посветена на центровете за върхови постижения в Европа и тяхната роля в иновационната система. Акцент тук е поставен на въпроса за необходимостта от постигане на синергия с университети, индустрия, регионални и международни партньорства. Разгледани са успешни модели и добри практики на центрове за върхови постижения в Европа.

Трета глава съдържа обстоен анализ на Центъра за растителна системна биология и биотехнологии в България. Извършен е емпиричен анализ на ролята на центровете за върхови постижения в развитието на биоикономиката.

Анализирайки състоянието и ключовите предизвикателства пред центровете за върхови постижения четвърта глава задава възможностите за оптимизация и стратегическо развитие на центровете за върхови постижения.

Всичко това е дало възможност на докторанта да синтезира най-важните изводи от своето изследване и да обобщи основни препоръки за бъдещото развитие на такъв тип центрове.

При разработване на своя труд авторът е проучил общо 206 литературни източника, които добросъвестно са цитирани при спазване изискванията на APA стила. 200 от тях са на латиница и 6 на български език, като всички са обвързани пряко с тематиката на настоящия труд.

5. Приноси на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд представлява едно завършено научно изследване, в което систематично се постига поставената в началото цел на изследване посредством изпълнението на основните изследователски въпроси. Авторът дефинира осем приноса, които в последствие са разделени на такива с научно-теоретични и научно-приложен характер. Изцяло приемам посочените от автора приноси и считам, че са изцяло негово лично дело.

Научно-теоретични приноси

- Разработена е интегрирана теоретико-концептуална рамка за анализ на взаимовръзката между биоикономиката, центровете за върхови постижения и иновационните системи, като се обединяват икономически, институционални и управленски аспекти на устойчивото развитие.
- Разработена е концептуална типология на центровете за върхови постижения, като са изведени техните организационни характеристики, модели на управление, механизми на финансиране и функционални връзки с научната, иновационната и икономическата среда.
- Теоретично е обоснована ролята на центровете за върхови постижения като стратегически посредници между науката, бизнеса и публичните политики чрез интегриране на концепциите за иновационните системи и модела на Тройната спирала.
- Доразвито е научното разбиране за центровете за върхови постижения като ключов елемент на европейската биоикономическа трансформация, като е аргументирана тяхната роля за трансфера на знания, развитието на човешкия капитал и регионалното социално-икономическо развитие.

Научно-приложни приноси

- Осъществен е сравнителен анализ на водещи европейски центрове за върхови постижения в областта на растителната системна биология, чрез който са идентифицирани добри практики, организационни модели и фактори за устойчиво развитие, приложими в българските условия.
- Разработен и апробиран е емпиричен подход за оценка на ролята на центровете за върхови постижения в развитието на биоикономиката чрез двуезично анкетно проучване, което позволява идентифициране и систематизиране на основните фактори, определящи тяхното въздействие върху иновационните екосистеми и регионалното развитие.

- Разработен е интегриран многокомпонентен модел за стратегическо развитие и оптимизация на центровете за върхови постижения, който съчетава институционални, финансови, научни и иновационни механизми за устойчиво функциониране.
- Предложени са бизнес модел и стратегическа пътна карта за устойчивото развитие на Центъра за растителна системна биология и биотехнологии и на центровете за върхови постижения като цяло, включително механизми за финансова устойчивост, технологичен трансфер, международно сътрудничество и засилване на взаимодействието между науката, бизнеса и публичните институции.

6. Критични бележки и въпроси.

Считам, че представеният дисертационен труд на тема „Влияние на центровете за върхови постижения върху развитието на биоикономиката в Европа“ представлява цялостно, задълбочено и актуално научно изследване, отличаващо се с ясно изразена практико-приложна насоченост. Разработената проблематика е сложна и многоаспектна, тъй като обединява въпроси, свързани с биоикономиката, иновационната политика, научноизследователската инфраструктура, трансфера на знания и регионалното развитие. Това неизбежно създава сериозни предизвикателства пред докторанта, с които той успешно се е справил. Дисертационният труд е разработен в съответствие с утвърдените научни критерии и нормативните изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Дисертационният труд се отличава със задълбочена теоретична обосновка, целесъобразно подбран и коректно приложен методически инструментариум, както и с ясно дефинирани цел, задачи и резултати от изследването. Научният проблем е анализиран логично, последователно и с необходимата задълбоченост, като получените резултати притежават научна значимост и ясно изразена практико-приложна стойност.

Докторантът показва способност за самостоятелно осъществяване на научноизследователска дейност, за систематизиране, обработване и интерпретиране на емпирични данни, както и за формулиране на аргументирани изводи и практически препоръки. Изложеното ми дава основание да заключа, че Петър Казаков притежава необходимата теоретична подготовка, изследователски умения и професионална компетентност за разработването на дисертационен труд, отговарящ на утвърдените академични изисквания.

Като отчитам цялостния характер на изследването, логическата последователност на изложението и обосноваването на направените изводи, не откроявам съществени критични бележки, които да намаляват неговата научна и практико-приложна стойност. По-скоро бих поставила следния въпрос, който би позволил на докторанта да доразвие и обогати представените резултати:

- Кой механизми биха позволили резултатите от дейността на центровете за върхови постижения да достигат по-ефективно до малките и средните предприятия и земеделските производители, така че научните разработки да се превърнат в реални иновации с конкретни икономически ползи?

7. Публикувани статии и цитирания.

По тематиката на настоящия дисертационен труд докторантът е публикувал 6 научни публикации, разработени в екип от изследователи. В 4 от тях докторантът е първи автор, а останалите е втори и следващ автор. Четири от тях са публикувани в Scopus, 1 брой в Web of science All databases- Cabi и 1 брой в Google scholar. Всички те формират общо 31,59 т., което изцяло удовлетворява изисквания от закона минимум от 30 т.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на научените и приложените от докторантката различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на **ПЕТЪР АСЕНОВ КАЗАКОВ** образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност „Икономика и управление (селско стопанство)“

Дата: 10.07.2026
гр. Пловдив

**Подписите в този документ са заличени
във връзка с чл.4, т.1 от Регламент (ЕС)
2016/679
(Общ Регламент относно защитата на данни).**